

Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Βασικό στοιχείο μιας έκθεσης είναι η παράγραφος. Μια απλή και καλά οργανωμένη παράγραφος αποτελείται από τρία στοιχεία:

1. Θεματική πρόταση
2. Λεπτομέρειες
3. Κατακλείδα

1. **Θεματική περίοδος:** εκφράζει με σαφήνεια, ακρίβεια και συντομία την κύρια ιδέα της παραγράφου. Καλό είναι η θεματική περίοδος να μην είναι γενικόλογη για να αποφεύγεται ο πλατειασμός. Όσο πιο συγκεκριμένη είναι η θεματική περίοδος, τόσο πιο σωστά δομημένη είναι η παράγραφος. Η θεματική περίοδος διευκολύνει αφενός τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα το περιεχόμενο της παραγράφου και αφετέρου τον συντάκτη να μην παρεκκλίνει από το θέμα του.

Θέση θεματικής πρότασης

- **Στην αρχή:** η παράγραφος αναπτύσσεται παραγωγικά, από το γενικό στο ειδικό. Είναι η συνηθέστερη θέση της θεματικής περιόδου.
- **Στη μέση:** λειτουργεί σα γέφυρα ανάμεσα στα 2 μισά της παραγράφου. Η θ.π. είναι συμπέρασμα για το πρώτο μισό της παραγράφου και συνάμα απόδειξη για το δεύτερο μισό. Η συγκεκριμένη θέση της θ.π. ενδείκνυται όταν επιθυμούμε να αναπτύξουμε αντιθετικά την παράγραφο μας.
- **Στο τέλος:** η παράγραφος αναπτύσσεται επαγωγικά, από τις λεπτομέρειες στη γενική διατύπωση της θ.π. Σ' αυτή την περίπτωση η θ.π. ενέχει τη θέση της κατακλείδας / συμπεράσματος.

Εφαρμογή

Θεματική περίοδος στην αρχή της παραγράφου (το συνηθέστερο)

«Παρών», σε αυτό το πλαίσιο, δεν θα μπορούσε να σημαίνει παρά το ότι κάποιος είναι επίσης ενεργός, συμμετοχός στα κοινά. Πράγματι, πολλά έχουν γραφεί και ειπωθεί για τη σημασία του Διαδικτύου, και κυρίως των κοινωνικών δικτύων, σε κορυφαία δραματικά πολιτικά γεγονότα της εποχής μας. Πιο κλασικό παράδειγμα, οι εξεγέρσεις στον ισλαμικό κόσμο: πληροφορίες, μηνύματα-ενημερώσεις των ομάδων που συμμετείχαν στις διαδηλώσεις και τις κινητοποιήσεις ή για κρούσματα βίας από τα καθεστώτα που κινδύνευαν να χάσουν την ισχύ τους, «ταξίδεψαν» σε όλο τον πλανήτη. Ακόμα όμως και σε πιο απλά (έως και κωμικά) γεγονότα, όπως την πρόσφατη δήλωση Τούρκου υπουργού, σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να γελούν δημοσίως, το Facebook αποτέλεσε μέσον διαφωνίας και αντίδρασης - και μάλιστα, με χιούμορ: εκατοντάδες Τουρκάλες φωτογραφήθηκαν σε δημόσιους χώρους να γελούν φαρδιά - πλατιά προς την κάμερα.

ΟΕΦΕ 2020, Α' Λυκείου

Στη μέση της παραγράφου

Η ένταξη του θεάτρου σε θρησκευτικό πλαίσιο και η συνακόλουθη μοναδικότητα της θεατρικής παράστασης προϋποθέτουν τη μεγάλη λαϊκή συμμετοχή στις εκδηλώσεις αυτές δεν πρέπει λοιπόν να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το αθηναϊκό θέατρο έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει 17.000 θεατές, ένα σεβαστό δηλαδή ποσοστό του πληθυσμού της πόλης. **Αν τώρα συνδυάσουμε αυτή την αθρόα προσέλευση των θεατών με τη μαρτυρία του Αριστοφάνη από την τελευταία δεκαετία του 5ου αιώνα, θα καταλάβουμε, γιατί το αρχαίο θέατρο είχε πολιτική σημασία.** Στους Βατράχους του, ο μεγάλος κωμικός της αρχαιότητας υποστηρίζει ότι ο τραγικός ποιητής είναι δάσκαλος του λαού, και αυτό σημαίνει ότι διαμορφώνει ήθος (αυτή η συμβολή αποδίδεται κυρίως στον Αισχύλο) και οξύνει τη διανοητική και κριτική ικανότητα των πολιτών (αυτός ο ρόλος αποδίδεται κυρίως στον Ευριπίδη). Η λειτουργία του ποιητή συνίσταται, επομένως, στη διαπαιδαγώγηση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε προβλήματα της εποχής με τη βοήθεια του μύθου.

Έκφραση- Έκθεση Β' Λυκείου, σελ. 218

Στο τέλος της παραγράφου

Πέντε ή έξι οι στενοί συνεργάτες του τυράννου. Αυτοί έχουν πενήντα που επωφελούνται απ' αυτήν τη συνεργασία. Αυτοί οι πενήντα έχουν κάτω απ' αυτούς άλλους πεντακόσιους που κάτι κερδίζουν κι αυτοί, παίρνουν κι αυτοί ένα μερίδιο. Κι ίσως κάτω απ' αυτούς τους πεντακόσιους μαζεύονται άλλοι πέντε χιλιάδες που περιμένουν κι αυτοί κάτι να φάνε, κάτι να ωφεληθούν.... Έτσι, στηρίζετε σεις οι ίδιοι τις τυραννίες !

(από το βιβλίο του Ν. Γρηγοριάδη, « Η παράγραφος »)

Προσοχή ! Υπάρχουν περιπτώσεις που η θεματική περίοδος παραλείπεται. Συγκεκριμένα :

- ✓ Όταν πρόκειται για διαρθρωτική παράγραφο (πρόλογος, επίλογος, μεταβατική).
- ✓ Όταν έχει δηλωθεί η βασική ιδέα της παραγράφου ως κατακλείδα της αμέσως προηγούμενης παραγράφου.
- ✓ Όταν η παράγραφος περιέχει μόνο πρόσθετο αποδεικτικό υλικό (τεκμήρια) για την υποστήριξη της προηγούμενης παραγράφου.
- ✓ Όταν η παράγραφος έχει περιγραφικό ή αφηγηματικό χαρακτήρα.

2. **Λεπτομέρειες:** ο ρόλος των λεπτομερειών είναι να δώσουν στον αναγνώστη όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για να αποδειχθεί η ισχύς της θεματικής πρότασης. Οι προτάσεις αυτές πρέπει να διατηρούν στενή και άμεση σχέση με την κύρια ιδέα. Οι λεπτομέρειες διακρίνονται σε βασικές (υποστηρίζουν άμεσα τη θεματική πρόταση και βοηθητικές (εκφράζουν συμπληρωματικά νοήματα και αναπτύσσουν τις βασικές λεπτομέρειες).

3. **Κατακλείδα :** συνοψίζει όσα έχουν λεχθεί πάνω στην κύρια ιδέα της παραγράφου. Η κατακλείδα πρέπει να θυμίζει στον αναγνώστη την κύρια ιδέα της παραγράφου. Επίσης βοηθά ώστε να είναι ομαλή η μετάβαση στην επόμενη παράγραφο.

Προσοχή ! Σε αρκετές παραγράφους, ωστόσο, η κατακλείδα παραλείπεται. Επομένως, οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί, όταν μας ζητούν να αναγνωρίσουμε τα δομικά στοιχεία μιας παραγράφου.

Με βάση λοιπόν τα δομικά στοιχεία χαρακτηρίζεται τριμερής ή διμερής η δομή της παραγράφου.

Δομικά στοιχεία παραγράφου

Εφαρμογές

1. Τα χρόνια της εφηβείας αποτελούν πραγματικό μυστήριο για τους γονείς. Κάτι τέτοιο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι παιδιά, λογικά μέχρι χθες, εξελίσσονται σε αιθεροβάμονες, οι εναλλαγές της διάθεσης είναι απότομες και αναπάντεχες, παιδιά προσεκτικά γίνονται ριψοκίνδυνα. Πολλές νέες μελέτες δίνουν εξηγήσεις για όλα αυτά τα θαυμαστά που συμβαίνουν. Απεικονιστικές μελέτες του εγκεφάλου ενισχύουν τα στοιχεία για τις ιδιομορφίες της εφηβικής ζωής. Η τελευταία μάλιστα επιστημονική προσέγγιση στα μυστήρια της εφηβείας συνυπολογίζει και τον ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν οι γονείς σε αυτή την τόσο ευάλωτη περίοδο της ζωής των παιδιών τους.

ΟΕΦΕ 2018

Η θεματική πρόταση της παραγράφου είναι : « Τα χρόνια της εφηβείας ... γονείς».

Τα σχόλια / λεπτομέρειες εκτείνονται σε όλη την υπόλοιπη παράγραφο «Κάτι τέτοιο .... παιδιών τους».

Η κατακλείδα παραλείπεται και η δομή της παραγράφου είναι διμερής.

2. Η γλωσσική διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλα αρχίζει πριν ακόμη γεννηθεί το μωρό. Πριν το παιδί γεννηθεί, αρχίζει να λαμβάνει ερεθίσματα από έναν κόσμο που δε γνωρίζει, θα συνεχίσει μετά τη γέννηση με την επικοινωνία, που θα έχει με το υποκείμενο που το προσέχει και συνήθως είναι η μητέρα. Η κοινωνική συμπεριφορά και η απάντηση σε όλα τα ερεθίσματα, θα έχει ολοκληρωθεί πριν το μωρό συμπληρώσει ένα χρόνο. Στα πρώτα χρόνια, εναρμονίζεται με το βιολογικό του ρυθμό αλλά και το ρυθμό ζωής. Έτσι, τα μικρά απαντούν στα εξωτερικά ερεθίσματα με μονοσύλλαβες λεξούλες και με εκφράσεις του προσώπου.

ΟΕΦΕ 2017

Η παράγραφος είναι πλήρης δομικά γιατί έχει όλα τα δομικά στοιχεία. Συγκεκριμένα :

Η θεματική πρόταση της παραγράφου είναι : «Η γλωσσική διαφοροποίηση ...το μωρό.»

Οι λεπτομέρειες είναι : «Πριν το παιδί γεννηθεί...ζωή».

Τέλος, η παράγραφος έχει κατακλείδα « Έτσι, τα μικρά ...προσώπου» , στην οποία ο συντάκτης διατυπώνει το συμπέρασμά του.

Προσοχή ! μπορεί να υπάρχουν και άλλες διαφοροποιήσεις ως προς τη θέση της θ.π.

Εφαρμογή

- 1. Αξιοπρόσεχτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή.** Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το Δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. Μπορεί λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής».

Πανελλήνιες εξετάσεις 2004

Η θεματική περίοδος αποτελείται από δύο προτάσεις

- 2. Τα ομαδικά παιχνίδια υπηρετούν μεγάλο ηθικό σκοπό :** σε συνηθίζουν να υποτάξεις την ατομικότητά σου σε μια γενική ενέργεια. Να μη νιώθεις πως είσαι άτομο ανεξάρτητο, παρά μέλος μιας ομάδας. Να υπερασπίζεσαι όχι μονάχα την ατομική σου τιμή παρά ολόκληρη την τιμή της ομάδας όπου ανήκεις: σχολή, Πανεπιστήμιο, πόλη, έθνος. Έτσι, από σκαλοπάτι σε σκαλοπάτι, το παιχνίδι μπορεί να σε ανεβάσει στις πιο αψηλές κι αφιλόκερδες κορυφές της ενέργειας.

Πανελλήνιες εξετάσεις 2005

Η θεματική περίοδος σταματά σε άνω και κάτω τελεία, γιατί ακολουθεί η ερμηνεία μιας ιδέας.

